

УДК 658.512.2:75.05

Демиденко О.І., Поддубко К.В.

Запорізький національний технічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ В ЖИВОПИСУ ТЕХНІКИ «А-ЛА ПРИМА»

Демиденко О.І., Поддубко К.В. Застосування в живопису техніки «а-ла прима». У статті висвітлюється методика застосування техніки живопису «а-ла прима» у навчанні студентів-дизайнерів. Вдосконалюючи майстерність володіння живописним методом «а-ла прима», студент розвиває такі навички як артистизм, варіативність мислення та схильність до імпровізації. Ця методика привчає студентів самостійно мислити, формує звичку до саморозвитку на базі отриманих знань, виховує почуття відповідальності за кінцевий результат. Усе це необхідно майбутнім дизайнерам, щоб реалізуватись у професії.

Ключові слова: моделювання форми кольором, живописні прийоми та техніки, мистецтво імпровізації.

Демиденко О.І., Поддубко К.В. Использование в живопису техники «а-ла прима». В статье описывается методика применения техники «а-ла прима» в обучении живописи студентов-дизайнеров. Совершенствуя мастерство владения живописным методом «а-ла прима», студент развивает такие навыки как артистизм, вариативность мышления и способность к импровизации. Данная методика приучает студентов самостоятельно думать, формирует привычку к саморазвитию на базе полученных знаний, воспитывает чувство ответственности за конечный результат. Все это необходимо будущим дизайнерам, чтобы реализоваться в профессии.

Ключевые слова: моделирование формы цветом, живописные приемы и техники, искусство импровизации.

Demidenko O.I., Poddubko K.V. Application at painting of technique «a-la prima». In the article the methods of application of the technique «a-la prima» in teaching designer students painting are described. Through developing skills in using the painting method «a-la-prima» the student develops artistry, improvisation and being various. This method enables students to think independently, develop themselves by using their knowledge and form their responsibility for the final result. All these are necessary for the future designers to be realized in their profession.

Key words: modelling of the shape with the light, the ways and techniques of painting, the art of improvisation.

Постановка проблеми. Підготовка фахівця у вищій школі має бути спрямована на оволодіння методами майбутньої професійної діяльності. На кафедрі «Дизайн» Запорізького національного технічного університету дисципліни з рисунку та живопису є одними з найважливіших. Студенти працюють в різноманітних художніх техніках, використовуючи різні прийоми та засоби, інструменти й матеріали. Засвоєння принципів художньої майстерності має розвинути творчий потенціал майбутніх дизайнерів, стати підґрунтям для створення дизайну високого рівня.

Мета статті: висвітлити досвід методичної роботи з розвитку творчого потенціалу студентів-дизайнерів, що впроваджується на кафедрі «Дизайн» Запорізького національного технічного університету при викладанні академічного живопису.

Результати дослідження. Основною формою навчання живопису є етюд з природи. Кількість часу, відведеного на аудиторну роботу над постановкою за програмою, є мінімальною, тому студенти змушені навчитись працювати швидко та якісно водночас. Цьому сприятиме засвоєння живописного методу «а-ла прима». Назва походить від італійського виразу «alla prima» – «за один раз». Стосовно живопису, це техніка створення художнього твору або його фрагменту за один сеанс, за 2–3 години. Всі кольори беруться одразу в повну силу та відповідно за тоном. Художник має добре уявляти кінцевий результат, тобто бачити загальне, працюючи над часткою.

Яскравим прикладом живопису «а-ла прима» є роботи Костянтина Коровіна «Натюрморт» (1916), «Жіночий портрет» (1917), «Вулиця у Віши» (1911), Артура Фонвізіна – «Портрет актриси Д.Зеркалової» (1906), серії «Цирк» і «Пісні та романси» (1940 – 1960-е) та ін.

Техніка «а-ла прима» є особливо актуальною при роботі маслом на природі, при створенні етюдів «на враження», коли відчувається нагальна потреба якомога швидше перенести побачене на полотно. Наприклад, весняний пленер: після тривалої роботи в майстерні взимку художник виходить працювати на природі з метою «почистити палітру». Він має зафіксувати на полотні сонячне світло, яскраві кольори першої зелені, цвітіння садів при тому, що стан оточення може суттєво змінитись будь-якої миті. Вважається, що метод «а-ла прима» затвердився у художній практиці XIX століття завдяки французьким імпресіоністам, які й започаткували пленерний живопис.

Студенти-дизайнери використовують у навчанні живопису переважно фарби на водяній основі – акварель та гуаш. Ці матеріали є найбільш доступними та екологічними. Відомо, що акварельними прозорими фарбами традиційно виконувались попередні ескізи до картин та фресок, підмальовувались графічні зображення – мініатюри, орнаменти та буквиці в рукописних книгах, нею «ілюмінували» архітектурні креслення, гравюри та естампи. Під час наукових та військових експедицій XVIII – XIX століть акварель широко застосовувалась при зображенні топографічних мап, геологічних та археологічних об'єктів, тварин та

Надійшла до редакції 25.09.2013

© Демиденко О.І., Поддубко К.В., 2013

рослин. В наш час великих швидкостей водорозчинними фарбами виконують ілюстрації в поліграфії, архітектурні та дизайнерські клаузули, проекти та ескізи у монументально-декоративному живопису. Саме тому розглянемо більш докладно особливості роботи аквареллю.

За технологією живопис акварельними фарбами виконується двома способами: по сухому або по вологому паперу. Це стосується техніки «а-ла прима» також, бо в ній головною умовою є завершення роботи за один сеанс, тому фарба накладається в один шар, зберігаючи чистоту та звучність кольору. Не слід плутати цей метод з технікою лессіровки, де зміна відтінків кольору відбувається в результаті багаторазового нанесення прозорих фарб на добре просушену основу, що потребує багато часу. Лессіровки дають ефект оптичного змішування кольорів. Цей спосіб виник в сиву давнину й має назву «класична італійська акварель» на честь країни свого походження.

При навчанні живопису студентів-дизайнерів більш раціональним виявляється зосередження на опрацюванні техніки «а-ла прима» по вологому паперу. Цей спосіб має назву «англійська акварель», бо виник у вологому кліматі Англії на початку XIX століття. Живопис «а-ла прима» по вологому паперу найбільш відповідає умовам зображення форми в середовищі, завдяки можливості застосування різних прийомів нанесення фарб та різноманітних методів моделювання фактури. Короткочасні етюди, створені за один сеанс, відрізняються свіжістю фарб і ніжністю гармонійних сполучень.

Техніка «а-ла прима» є простою і складною водночас. Існує думка, що «в акварелі не можна робити помилок, бо їх не можна буде виправити». За відомим висловом радянського художника-педагога К.Ф. Юона, «якість живопису, його колір та світлосила знаходяться у безпосередній залежності від властивостей живописних матеріалів» [1]. Тому слід дуже ретельно обирати інструменти, папір та фарби, не шкодуючи грошей. З якісного паперу можна без ушкоджень видалити помилковий фрагмент, вибрати світло на формі, навіть повністю змити невдалу роботу. Все можна виправити, доки волога основа [4].

У живопису колір завжди гармоніює з формою, збагачує її. В техніці «а-ла прима» можливо передати як максимально узагальнене зображення природи (образ моделі без подробиць), так і найтонші деталі форми. Спочатку встановлюються домінуючі в природі контрасти: світлого та темного, теплого та холодного, насиченого та млявого. Робота ведеться одразу по всій робочій поверхні. По кілька ударів пензлем наносять у місцях, колір яких є зрозумілим на перший погляд або займає велику поверхню. На цьому етапі об'ємність форми майже не моделюється, оскільки метою першої широкої та тонкошарової прописки є виявлення основних кольорових мас природи. Після порівняння та уточнення великих плям, додають нових кольорових відтінків, весь час пам'ятаючи про загальну цілісність етюду [2].

В природі ми не бачимо білого кольору, тому слід як найшвидше позбутися чистого паперу, щоби вірно бачити співвідношення – кольорові, тональні, світлові. Оскільки за методом «а-ла прима» фарба накладається одразу в повну силу, доречно при створенні потрібного відтінку використовувати механічні суміші, створюючи на палітрі потрібний колір за допомогою кількох фарб. Головною вимогою є те, щоб після висихання не втрачалась прозорість живопису. Це досягається свідомим обмеженням кількості фарб, які використовують при створенні потрібного відтінку – не більше трьох. Порушення цього обмеження може призвести до замутнення живопису, втрати свіжості, яскравості та кольорової визначеності [5].

Навички, набуті у роботі над односеансними етюдами, допоможуть художнику-початківцю грамотно організувати процес виконання тривалої постановки, сформулюють звичку мислити методом «від загального до поодинокого».

Техніка «а-ла прима» по вологому – це дуже пластичний матеріал, який навіть в академічній постановці дозволяє застосовувати додаткові ефекти: набризк, живописні потьоки фарб, кольорові градієнти та інше. В той же час не слід надмірно захоплюватись випадковістю плям – кожний мазок має бути погоджений з формою, з рисунком. Вдосконалюючи майстерність володіння живописним методом «а-ла прима», студент мимоволі розвиває такі навички як артистизм, варіативність мислення та схильність до імпровізації – корисні риси майбутнього успішного дизайнера. Як приклад, наведемо зразки студентських робіт (см. рис.).

З боку викладача робота подібного рівня передбачає не тільки поетапний контроль за ходом виконання завдання, а також є шляхом до творчого діалогу, до побудови довірливих відношень при обміні досвідом, що надає студентом можливість отримати більш якісний результат [3].

Висновок. Будь-яка дисципліна, що розвиває творчий потенціал людини, передбачає індивідуальний підхід, а це вимагає серйозної методичної роботи. Застосування техніки «а-ла прима» при викладанні академічного живопису надає можливість викладачеві не тільки передавати інформацію, а створює умови для здійснення індивідуального підходу до кожного. Ця методика привчає студентів самостійно мислити, формує звичку до саморозвитку на базі отриманих знань, виховує почуття відповідальності за кінцевий результат. Всі ці риси необхідні майбутнім дизайнерам, щоб реалізуватись у професії.

К.Коровін. Вулиця у Віши. 1911

*А.Фонвізін. Портрет актриси
Д.Зеркалової. 1906*

Володимир К., 2 курс. Інтер'єр

Анастасія П., 2 курс. Натюрморт

Література

1. Беда Г.В. Основы изобразительной грамоты: рисунок, живопись, композиция: учебное пособие для студентов пед. институтов по спец. № 2109 «Черчение, рисование и труд» / Г.В.Беда. – М.: Просвещение, 1981. – 239 с.: ил.
2. Волков Н.Н. Цвет в живописи / Н.Н.Волков – М.: Искусство, 1984. – 423 с.: ил.
3. Демиденко О.І. Аналіз методики викладання дисципліни «Академічний живопис» для студентів спеціальності «дизайн» у технічних університетах / О.І.Демиденко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – 2011. – № 2. – С.103–106.
4. Поддубко К.В. Живописные материалы, применяемые в учебном процессе / К.В. Поддубко // Збірник матеріалів XV наукової конференції «Молода мистецька наука України». – Харків: ХДАДМ, 2012. – С.105–107.
5. Эдвардс Бетти. Цвет / Бетти Эдвардс – Минск: Попурри, 2011. – 224 с.: ил.